

KMIECY (82) *ai*

kmiecy (81), **kmietcy** (1), [**kmieczny**]; kmietcy *KlonWor*.

e jasne.

sg m N kmiecy (5). ◇ *G* kmiec(e)go (2). ◇ *D* kmiec(e)mu (1). ◇ *A* kmiecy (4). ◇ *I* kmiecym (1). ◇ *L* kmiecym (4). ◇ *f N* kmiecȧ (6). ◇ *G* kmiec(e)j (4). ◇ *A* kmiecȧ (4). ◇ *I* kmiecȧ (1). ◇ *L* kmiecéj (2); -éj (1), -(e)j (1). ◇ *n N* kmiecé (3); -é (2), -e (1); -é *GrzepGeom*; -é : -e *SarnStat* (1 : 1). ◇ *G* kmiecégo (3). ◇ *L* kmiecym (5), kmiec(e)m (1) *ZapWar*. ◇ *pl N m pers* kmiecy (4). *subst* kmiecé (4); -é (1), -e (1), -(e) (2); -é : -e *SarnStat* (1 : 1). ◇ *G* kmiecznych (8). ◇ *A m pers* kmiece (1). *subst* kmiecé (2); -é (1), -(e) (1). ◇ *I m* kmiecymi (1). *f* kmiec(e)mi (1). ◇ *L* kmiecznych (14), kmiec(e)ch (1); -ych : -(e)ch *UstPraw* (3 : 1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. *Przymiotnik od „kmieć” ‘chłop poddany, wieśniak’; colonarius Cn (81) :* Iakom ya nyewzyan [...] slprow od staynyey y od oborj na kmyeczem syedliskv *ZapWar* 1541 nr 2601; O dzyewkách kmiecech. *UstPraw* B4; Synowie kmiecy nie maiȧ vchodzić z oyczyzny bez dozwołenia páná dzyedycznego *UstPraw* F2v, F2v [4 r.]; *RejZwierz* 127v; Rádá kmieca *BielKron* 376 marg; O thym piřzã Kroniki/ iř będać w Dobrowodzye blifko Wiflice/ w nocy chćiał do dzyewki kmiecey wleść ná brog fiánã/ ípadł z drábiny złomił lzzyię *BielKron* 378, 321, 324, 346; *KochSat* A2v; *GórnDworz* Bb2; *BielSat* D4v; á niewiem iefli nie ták głowami kmiecemi iáko kořtkãmi grãć chćieli *ModrzBaz* 28; Wołãiȧ że iych ťwiãt/ á wřzytkie kmiece máiętnořci/ zá ich wołã y řtać máiȧ y nie řtać *ModrzBaz* 48v; Kãżdy baczyć może że żywot kmiecy nie iefł od niewolniczego rozny *ModrzBaz* 124; Niewiem iefli Eiptřka niewola była náđ tę kmiecȧ więřřza. *ModrzBaz* 124; Ia mnimam/ żeby więřřzi y trwãłřzi pożytek Rzeczřpořpolita wřięřã z obrony tym křřtałtem pořtãnowioney/ niř z kmiecznych podatkw *ModrzBaz* 124v, 28, 48, 122v; *BielRozm* 31; co go [řluczywa] ná trã álbo nářãbiȧ zá dźieñ/ to zmierzyc wozem kmiecym drãbnym/ co řyto wořã *GostGosp* 86, 56, 78, 86, 168; *OrzJan* 124; DLa řwowoleñřtwã kmiecégo [...] niekřřrzy z nich w pychę podnořã řie *SarnStat* 293 [*idem* 665]; O MĘZOBOYSTWIE KMIECYM. *SarnStat* 654; y tóż práwo ná řyny kmiece y řługi zbiegłę przez pány/ křřrzy ich máiȧ dochodřić/ řciãgamy. *SarnStat* 664; A křřryby Sřłãchćic drugiego řřłãchćicã gwałtem náđřzedł w domu kmiecym [...] ma byđř řãdzon *SarnStat* 1169, 200, 293, 293 řp, 522, 653 [2 r.] (27); *SkarKaz* 84a.

W połączaniach szeregowych (2): *SarnStat* 48; Koronã tá ty řtany iáko członki w ćiele řwoim zãwřdy miãłã: Duchowny/ Senatorřki/ řołnierřki/ mieyřki/ orãcki ábo kmiecy. *SkarKazSej* 682a.

W przeciwstawieniach: »kmiecy (... kapłãñski) ... s(z)lachecki« (2): iefł to rzecz nietãyna/ że wiele ich broniȧ pieneźney winy z wařni przeciwo kmiecemu řtanowi/ á z miłořci przeciw Sřłãcheckiemu. *ModrzBaz* 28; *OrzJan* 123.

W charakterystycznych połączeniach: kmieca(-y, -e) dañ, dłuźenie, dom(ek) (3), dziewczka (6), glejř, głowa (3), grunt, kmiotowna, kopa, majętnořć, męžobojřtvo (3), niewola, odeszcie, odzienie, podatek, potrawa, práwo, rada, rana (5), robota (2), rola, rzecz (4), řãđ (2), řiedlisko, řiekiera, řkarga (2), řpůsob, řprowa, řtrořã, řwowoleñřtvo (3), řyn (11), řzata, řřkapa, wołnořć, żywot (2).

Wyrażenia: »lud, stan, narod kmiecy« = *plebeii Modrz* [szyk 7 : 5] (5 : 4 : 3): lud kmieczy z dziećmi y z bydłem po leliech y po błothach fie pokryli *MiechGlab* 8; A iefliby w tym Kłafztorze niebyło Sláchćicá ták godnego/ [...] tedy obráć zakonniká narodu kmiecego *UstPraw* B; *BielKron* 209, 437; *BielSat* D4v [2 r.]; *ModrzBaz* 28; *NiemObr* 16; *BielRozm* 31; *OrzJan* 123; *SkarKazSej* 677a, 682a.

»prawo kmiece« (1): dla tego że tá miará z Prus do Mázowfza z Chełmná przyfzłá: ták iáko y Práwo Kmiecé álbo Miefckie/ które Chełmieńkim Práwem téż przeto zowá. *GrzepGeom* Lv.

Szeregi: »gruby, kmiecy« (1): Y tám przyiechawfzy/ zgromádzíwfy lud on gruby kmiecy ná kupy/ iáko iedno bydło/ krzćić rofkazał *NiemObr* 16.

»kmiecy albo (i) mie(j)s(c)ki« [szyk 1 : 1] (2): *GrzepGeom* Lv; Ták y w Rzeczypořpolitey wyźfze ftany niech mieyfłkimi y kmiecymi nie gárdzá. *SkarKazSej* 677a. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 2 r.].

»oracki abo kmiecy« (1): *SkarKazSej* 682a *cf* *W połączeniach szeregowych*.

»prosty, kmiecy« (1): Ale profty lud Kmiecy w wielkiej niewoli *BielKron* 437.

»s(z)lachecki i (a) kmiecy« (2): O Rány Slácheckie y kmiece/ máią miefzczánie práwo Połłkie [!] fádzić *UstPraw* D4v; *SarnStat* 617. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.; *w przeciwstawieniach* 2 r.].

»kmiecy, wiejski« (1): Iedno iest *ius* [...] *pořituum scriptum*, które zásię dzieli fie: iedno iest Kořćielne, Mieyfłkie, Szlácheckie, y kmiece Wieyfłkie. *SarnStat* 48.

W przen (1) :

Wyrażenie: »kmiotca kmiotowna« (1): Pfczólki kmiotce kmiotowny gdy fię komu mnożą: Miod niołá nam ná żywnořć/ wołk ná fłufzbę Bożá. *KlonWor* 11.

a. *Rolniczy, związany z uprawá roli, życiem na wsi* (1) : *Columella*, ofobliwy Miřtrz w řpráwach Kmiecych/ *in Libris de re ruřtica*, tego dowodźi/ Iż *OrzQuin* H3v.

b *Taki, jakiego używają kmiecie: prosty, ubogi* (4) : Ieřteř PAN choć w kmiecey fzáćie. *RybGęřli* C3; y tu ná źiemi wfzytko z ich roboty kmiecey mamy. *SkarKaz* 84a; [żeby go [...] pogrzebli [...] we włořiennicy/ w kápicy/ w páfzczu kmieczy. *SkarŻyw* 1587/940].

Szeregi: »gruby i kmiecy« (1): Iáko kto po zdrowych y řmácznych potráwách/ ieřć grubych y kmiecych niemoże *SkarŻyw* 581.

»prosty, kmiecy« (1): Byłá niewiáftá řtára/ gruba/ w prořtym odzyeniu kmiecy chodźilá *BielKron* 134.

2. *Zestawienie w funkcji nazwy botanicznej:* »roża kmieca« = *Hibiscus trionum* L.; *ketmia południowa, rořlina zielna z rodziny řlazowatych (Malvaceae)* (1) : tedy ma być parzenie na takowe rzeczy: czyniono, Z řlazu/ z rożey kmieczy/ ktorá Ibiřcus zowá *FalZioł* V 27.

Synonimy cf **KMIECI**.

Cf **KMIECI, KMIECIOW, KMIECKI, KMIECNY, KMIOTOWSKI**